

DRACAENA MARGINATA- AYRIM BIOEKOLOGIK XUSUSIYATLARI VA KO'PAYTIRISH USULI

Tadjibayeva Lolaxon Akbarali qizi
Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Maqolada vatani tropik hamda subtropik mintaqa hisoblangan sukkulent buta-Dracaenaning turlari, foydali xususiyatlari, mintaqamiz sharoitida yetishtirish va ko'paytirish usullari haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: *Dracaena, sukkulent, ekzotik o'simlik, vegetativ organlar.*

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются виды, полезные свойства, посадка и способы размножения в наших краях драцены, как суккулентный куст, который центр происхождения является тропические и субтропические районы.

Ключевые слова: *драцена, суккулент, экзотические растения, вегетативные органы.*

ABSTRACT

The article discusses the types, useful properties, planting and methods of reproduction in our area of dracaena, as a succulent bush, which originates from tropical and subtropical regions.

Key words: *dracaena marginata, succulent, exotic plants, vegetative organs.*

KIRISH

Dratsena (lot.Dracaena) –tropik va subtropik mintaqalarga xos bo'lgan daraxt yoki sukkulent buta bo'lib, yuzdan ortiq turni o'z ichiga oladi. Asparagaceae oilasining vakili bo'lib, ushbu oilaning ba'zi vakillari oranjeriyalar va xona o'simliklari sifatida mashhur. Yurtimizda eng ommalashgan turlari bular- Dracaena marginata, Dracaena fragrans, Dracaena deremensis, Dracaena reflexa. Ular chiroyli barglari, o'ziga xos-palma kabi ko'rinishi, ortiqcha parvarishni talab qilmasligi va oson ko'payishi sababli har qanday xona interyeriga mos keladi. Ulardan ofislar, muassasalar, davlat tashkilotlari binolarini ko'kalamzorlashtirishda, dekorativ maqsadlarda foydalaniladi.

Dracaena marginata-kelib chiqishi Madagaskar oroliga mansub bo'lgan, balandligi 3-5 metrgacha, ofis va xona sharoitida balandligi 3 metrgacha yetadi. Barglari poyada xalqa shaklida, ketma-ket joylashgan. Barg shakli lentasimon, tugallanish qismi nayzasimon ingichkalashib boradi. Barglari chiroyli ko'rinishda bo'lib, yashil rangda, chetlari esa qizg'ish-binafsha rangda (1-rasm).

O'ziga xos xususiyatlari.

Dratsena sekin o'sadi, ammo uzoq yashaydi. Tabiatda ushbu doimiy yashil o'simlikda 35 yilgacha o'sish davri hisoblanadi, so'ngra mevalash davri boshlanadi. Qarish davri esa 100 yilga yaqin davom etadi. Eng yoshi ulug' dratsena daraxti Tenerife qirg'og'ida o'sadi, 400 yoshda bo'lib, bo'yi 17 metrni tashkil etadi¹.

Foydali xususiyatlari.

Ushbu o'simlik havoni namlaydi. Undagi formaldegid, trixloretilen, ksilol va boshqa zararli kimyoviy moddalarni kamaytiradi. Madagaskar axolisi dratsena sharbatidan matolar uchun bo'yoq, metall uchun qoplama, shuningdek, oshqozon va teri kasalliklarini davolash uchun ham foydalanadilar.

Parvarishlash texnologiyasi.

Ushbu o'simlik alohida parvarishni, sistemali sug'orishni talab qilmaydi, soyaga chidamli. Ammo yetarlicha yorug'lik bilan ta'minlansa, yaxshi o'sadi va rivojlanadi. Xona shariotida deyarli gullamaydi.

Dracaena marginata barglarini shikastlanishiga juda sezgir, poyasining mustahkamligi uchun tayanchdan foydalanish mumkin. Uni yaxshi yoritilgan, to'gridan-to'g'ri tushuvchi quyosh nurlaridan saqlagan holda joylashtirish maqsadga muvofiqdir.

Optimal harorat *dracaena marginata* uchun yoz oylarida 18-25⁰ C bo'lsa, qish oylarida xona harorati 15⁰ C dan kam bo'lmasligi kerak. Harorat yuqori bo'lgan paytlarda qo'shimcha sug'orish hamda havo namligini oshirish tavsiya qilinadi, purkagich orqali barglarni tez-tez namlab turish ham mumkin. Bunda barg uchlarining sarg'ayib qurib qolishini oldi olinadi. Shuningdek, yelvizak va sovuqdan himoyalash zarur.

Sug'orish 2-3 sm tuproq qatlami qurigach, amalga oshiriladi, ortiqcha namlik mumkin emas. Qishki oylarida sug'orish qisqartiriladi, amma tuproq qatlamini butunly quritish tavsiya etilmaydi, ayniqsa isitish tizimlari yaqin bo'lsa.

Dracaenani yil davomida o'g'itlash mumkin. Bahor-yoz mavsumida oyda 2 marta mineral hamda palma va *Dracaenalar* uchun maxsus o'g'itlarni almashlab, nam tuproqqa solinadi. Kuz-qish mavsumida oyda bir marta o'g'itlash tavsiya qilinadi.

Yosh *Dracaenalarni* har 1-2 yilda, kattaroq vakillarini 2-3 yilda bahorda ko'chirib o'tkazish tavsiya qilinadi. Ko'p yillik vakillarida esa 5 sm tuproq qatlamini almashtirish kifoya. Bunda tuproqning g'ovak bo'lishi va ortiqcha suvni chiqib ketishi uchun yaxshi drenaj zarur.

¹ floralife.com.ua. Комнатные растения. Драцена маргината.

Umumiy ko'rinishi

Qalamchalar yordamida ko'paytirish

1-rasm

*Dracaena marginata*ga shakl berish va shoxlanishi uchun poyasining yuqori qismi kesiladi. Kerakli namlikni saqlash maqsadida poyaning kesilgan qismi polietilen paket bilan yopiladi. Poyaning kesilgan qismida 3-5 ta yon shoxlar unib chiqishi uchun 1-2 oy talab etiladi, so'ng polietilen paket olib tashlanadi.

Ko'payishi.

Dracaena marginata qalamchalari yordamida oson ko'payadi. Buning uchun poyaning 10-15 sm uzunlikda kesib olingan yuqori qismidan foydalaniladi. Uni tuproqda yoki suvda tomirlatish mumkin.

XULOSA

Tajribada ko'p yillik *Dracaena marginata* poyasining uchki qismi 15-20 sm uzunlikda kesib olinib, qaynatib sovutilgan-xona haroratidagi suvga solindi. Namuna chirmasligi uchun suvga aktivlangan ko'mir tabletkasi tashlanadi. 14 aprel sanasida suvga solingan *Dracaena* qalamchalarida 13 may kuni tomirlanish boshlanganligi aniqlandi. Jami 4-5 haftada to'liq tomirlanib, substratga ekildi (1-rasm).

Dracaena marginata ortiqcha parvarishni talab qilmasligi, ko'paytirishning oson va qulayligi hamda salomatlikka ijobiy ta'sir ko'rsatganligi bois, uni istalgan xona yoki muassasada o'stirishingiz, go'zalligidan bahra olishingiz mumkin.

REFERENCES

1. Tadjibayeva L.A. (2022.) YIRIK SHAHARLARDA EKOLOGIK SOF MUHIT YARATISHDA MANZARALI O'SIMLIKLARNING O'RNI, ULARNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. International conference on modern science and scientific studies. 68-73.
2. To'lanovna, M. A., & Erkinovna, U. T. (2022). FARG'ONA SHAHAR INFRASTRUKTURASIDA MANZARALI O'SIMLIKLARNING TUTGAN O'RNI

- VA RO'LI. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 2(18), 360-365.
3. Xalmatova, Sh., Usmanova, T., & Akramov, A. (2022). EKOLOGICHESKIE POSLEDSTVIYA VOZDEYSTVIYA CHELOVEKA NA RASTITELNYY I JIVOTNYY MIR. *THEORY AND ANALYTICAL ASPECTS OF RECENT RESEARCH*, 1(5), 547-554.
4. Холикулов, М., & Ёкубов, Ж. (2022). ГУЛШИРАНИНГ ҚАЙТА-ҚАЙТА ОЛИНИШИНИ УНИНГ УМУМИЙ МИҚДОРИНИ ОШИРИЛИШИГА ИЖОБИЙ ТАЪСИРИ. *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*, 1(6), 81-86.
5. Холикулов, М. Р., & Хамидов, Г. Х. ФЛОРИСТИЧЕСКИЙ СОСТАВ МЕДОНОСНЫХ РАСТЕНИЙ ФЕРГАНСКОЙ ДОЛИНЫ И ПУТИ ИХ РАЦИОНАЛЬНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ И ОХРАНЫ.
6. Xolikulov, M. R. (2020). THE HERB (*Capparis spinosa* L) IS AN IMPORTANT HONEY PLANT. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 2(3), 165-170.
7. Ahmedova, D. M., & Maksudova, G. M. (2020). THE ROLE OF MOISTURE AS AN ECOLOGICAL FACTOR IN GROWTH OF COTTON PLANTS. *Theoretical & Applied Science*, (8), 73-76.
8. Ahmedova, D. M., & Maksudova, G. M. (2020). МОРФОЛОГИЯ ПЫЛЬЦЫ НЕКОТОРЫХ ВИДОВ И ГИБРИДОВ ХЛОПЧАТНИКА. *Theoretical & Applied Science*, (5), 84-87.
9. Zakirova, S., Axmedova, D., & Artikova, G. Z. (2021, July). AGROTECHNICAL MEASURES FOR SAND DEVELOPMENT. In *Конференции*.
10. To'lanovna, M. A., & Erkinovna, U. T. (2022). FARG'ONA SHAHAR INFRASTRUKTURASIDA MANZARALI O 'SIMLIKLARNING TUTGAN O'RNI VA RO'LI. *INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 2(18), 360-365.
11. Abdullayeva, M., & Gaybullayeva, M. (2022). NO 'XATNI FOTOSINTEZ JADALLIGI VA MAXSULDORLIGIGA EKOLOGIK OMILLAR TA'SIRI. *IJODKOR O'QITUVCHI*, 2(22), 341-346.
12. Abdullayeva, M. (2022). KUZGI BUG 'DOYNING FOTOSINTEZ MAHSULDORLIGIGA KO 'CHAT VA O 'G 'ITLAR MIQDORINI TA'SIRI. *IJODKOR O'QITUVCHI*, 2(22), 334-340.
13. floralife.com.ua. Комнатные растения. *Dratsena marginata*.